د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د زده‌کوونکو رضايت

خدای نور شريف زی
د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي د حقوقو څانګې استاد
۰۷۸۲۹۱۵۷۴۶
sharifzai788@gmail.com

لنډيز

خصوصي مکاتب د (۱۳۸٦ هـ ش) کال راهيسي په افغانستان کې فعاليت کوي او ټولنې ته تعليمي خدمات وړاندې کوي. د دې ډول مکاتبو فعاليت دا ښکارندويي کوي، چې خصوصي سکتور د تعليم د ترويج په برخه کې هم خورا زيات رول لوبولی دئ. دغه مکاتب چې شمېر يې زرګونو ته رسېږي او اکثره يې د هيواد په ښاري سيمو کې فعاليت کوي؛ د دې ادعا درلودونکي دي چې ټولنې ته غوره او باکيفيته تعليمي خدمات وړاندې کوي او د همدې لپاره په ګڼ شمېر اعلاناتو هم لاس پورې کوي، تر څو د خلکو توجه راجلب او خلک دې ته وادار کړي، چې خپل اولادونه د زده کړو په موخه خصوصي مکاتبو ته واستوي. په کندهار ښار کښې هم ګڼ شمېر خصوصي مکاتب فعاليت کوي، چې د غوره تعليمي خدماتو د وړاندې کولو ادعا هم لري. خو دا چې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو خدمات څومره باکيفيته او زده کوونکي ور څخه په کومه کچه راضي دي؟ په دې اړوند کوم دقيق معلومات شتون نه درلود. همدې تشې ته په کتو سره دغه څېړنه په لاره واچول سوه، تر څو د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضايت کچه معلومه کړي. دا يوه کمي څېړنه ده چې د ترتيبي نمونې ټولونې له مخې ۱۵۰ تنه زده کوونکي پکښې ټاکل سوي دي. ډاټا د پوښتنليکونو په وسيله راټوله سوې او وروسته د MS Exel په واسطه تحليل سوې ده. د تحليل په نتيجه کې معلومه سوه چې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو د تعليمي چاپېريال، د مکتب د تجهيزاتو، د استادانو له برخورد، ميتود او د کارمندانو له برخورد څخه زده‌کوونکي په زياته کچه راضي دي او په اکثره پوښتنليکونو کې ډېرې زياتې نمرې ورکول سوي دي. البته د ځينو زده‌کوونکو رضايت په متوسطه کچه او ډېرو کمو زده‌کوونکو خپل رضايت په ټيټه کچه ښودلی دئ، چې دا په خپله د دې ښکارنديي کوي، چې په کندهار ښار کې د خصوصي مکاتبو د تعليمي خدماتو له اکثره برخو څخه شاګردان په عموم کې په زياته کچه راضي دي.

کليدي کلمات: خصوصي مکاتب، تعليمي خدمات، رضايت، کندهار ښار

پېژندنه (Introduction)

له يوې خوا تعليم د اسلامي شريعت پر اساس د انسان له بنسټيزو حقوقو څخه ګڼل کيږي، او له بلې خوا تعليم او تحصيل د هري ټولني د پرمختګ اساسي عامل او پرته له دې څخه د يوې ټولني پرمختګ له واقعيت څخه ډېر ليري ښکاري. الله تعالی فرمايي: « لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولاً مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ» (آل عمران، ايت١٦۴). ژباړه، الله تعالی په خپلو بنده ګانو احسان وکړ، چې هغوی ته يې پيغمبر د خپل وجود او نفس (د انسان له ذاته) ورته راواستوه تر څو د الله آيتونه او نښانې دوی ته بيان کړي، تر څو هغوی پاک سي او هغوی ته کتاب او حکمت ور وښايي، په داسي حال کي چې مخکي له دې څخه دوی ښکاره په ګمراهۍ کي وو. همدارنګه رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: « طلب العلم فريضه علی کل مسلم » يعني د علم زده کړه پر هر مسلمان نارينه او ښځينه باندي فرض دی.

پر دې اساس د نړۍ په اکثره هيوادونو کي د دولت له اساسي وظايفو او موخو څخه يو هم خپلو اتباعو ته د تعليم د زمينې برابرول دي. په افغانستان کي هم د دولت له اساسي وظايفو او موخو څخه يوه يې خپلو اتباعو ته د تعليم د زمينې برابرول دي. همدې موخي ته د رسيدو لپاره د افغانستان په شمول د نړۍ ټولو دولتونو ګڼ شمېر دولتي او خصوصي علمي مراکز تاسيس کړي دي، تر څو له دې لاري خپلي ټولني د پرمختګ لوړو پوړيو ته ورسوي.

زمونږ په ګران هيواد افغانستان کي هم د مختلفو نظامونو د اساسي قوانينو پر اساس تعليم د هر افغان اساسي حق ګڼل سوی او تر څنګ يې دولت په دې مکلف ګرځول سوی؛ تر څو خپلو اتباعو ته د تعليم او تربيي زمينه برابره کړي. د افغانستان د (۱۳۰۳ هـ ش) کال اساسي قانون په ۱۴ –مه ماده، د (۱۳۰۹ هـ ش) کال اساسي قانون په ۲۰ـــ مه ماده، د (۱۳۴۳ هـ ش) کال اساسي قانون په ۳۴ـــ ماده او باالاخره د (۱۳۸۲ هـ ش) اساسي قانون په ۴۳ـــ مه ماده او د (۱۳۸۷ هـ ش) کال د پوهني د قانون په درېيمه ماده کي تعليم د هر افغان بنسټيز حق ګڼل سوی دئ.

د دې لپاره چې د افغانستان اتباع له دغه بنسټيز حق څخه برخمن سي، نو په مختلفو دورو کي د هيواد په مختلفو سيمو کي بېلابېل تعليمي مراکز ايجاد سوي دي. په وروستيو کلونو کي د تعليم د لا ترويج په موخه، خصوصي سکتور هم د هيواد په اکثره ښارونو کي د پوهني د قانون د ۱۱ـــ مادي پر اساس ګڼ شمېر تعليمي مراکز او مکاتب ايجاد کړي، چې د اړوندو لوايحو پر اساس خپل فعاليتونه تنظيموي. په افغانستان کي تر (۳۳۰۰) بابه پوري خصوصي مکاتب فعاليت کوي، چې اکثره د هيواد په ښاري سيمو کي فعال دي. کندهار هم چې د افغانستان د تاريخي او فرهنګي ښارونو څخه ګڼل کيږي؛ په وروستيو کلونو کي پکښي د هيواد د نورو ښارونو په شان د تعليم د ترويج او ټولني ته د غوره تعليمي خدماتو د وړاندي کولو په موخه زيات شمېر خصوصي مکاتب تأسيس سوي دي. د کندهار د پوهني رياست د معلوماتو پر اساس په کندهار ښار کي تر اوسه پوري په (۷۰) بابه خصوصي مکاتبو کي د (۵۰۰) څخه زياتو ښوونکو له لوري تر اوولس زره او پنځه سوه (۱۷۵۰۰) پوري زده کوونکو ته ښوونه او روزنه ورکول کيږي. په ښوونکو کي تر (۱۵۰) پوري ښځينه او زده کوونکو کي تر (۳۳۰۰) پوري ښځينه زده‌کوونکي شامل دي. په کندهار ښار کښي د خصوصي مکاتبو د خدماتو کيفيت د دولتي مکاتبو په نسبت لوړ ګڼل کيږي، خو دا چې خلک د دغو خدماتو څخه په کومه کچه رضايت لري؟ کوم دقيق معلومات او يا يوه مشخصه څېړنه شتون نه درلود. نو

د دې لپاره اړينه وه چې په دې برخه کې يوه څېړنه وسي، تر څو په کندهار ښار کې د خصوصي مکاتبو د خدماتو څخه د خلکو د رضايت د کچې د معلو مولو ترڅنګ په ټولنه کې د تعليم په ترويج کې د هغوی رول تر يوه حده معلوم سي. همدې موخي ته د رسېدو لپاره دا څېړنه تر سره سوې ده، تر څو په کندهار ښار کې د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د خلکو د رضايت کچه معلومه سي. د څيړني د تر سره کولو په نتيجه کې مو د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د خلکو د رضايت کچه معلومه کړې ده چې د نتايج په برخه کې به وړاندي سي. د يادوني وړ ده، چې د دغه څېړني د لاسم وضاحت په خاطر د ځينو مفاهيمو پېژندنه اړينه بولو لکه: ښوونه او روزنه، د ښووني او روزني نظام او خصوصي مکاتب.

ښوونه او روزنه: ښوونه د ورزده کولو او وريادولو په معنا ده او پالنه يا روزنه د ودي ورکولو او آدابو او اخلاقو ورزده کولو مفهوم ورکوي. زموږ په فرهنګ او کلتور کې ښوونه او روزنه له تربيې سره مرادفه ده او اوږده تاريخچه لري. د ښووني او روزني اصطلاح چې (Education) سره سمون لري، په حقيقت کې د هماغه تربيې په معنا ده. اما معمولاً داسي تعبيريږي، چې ښوونه او روزنه يو له بل څخه جلا دي؛ په دې معنا چې ښوونه يا ورزده کول زده کوونکو ته د ځانګړو موضوعګانو او مهارتونو ورښودل او روزنه يا تربيه د ديني او اخلاقي او داسي نورو چارو ورښودل دي. د ځينو په باور تربيه د هغه عمل څخه عبارت ده، چې بالغ نسلونه يې پر هغو نسلونو ترسره کوي چې لا تراوسه د ټولنيز ژوندانه بلوغ ته نه وي رسيدلي (شايق، ۱۴۰۰). يا تربيه؛ بدني، رواني، ټولنيز، فرهنګي، اقتصادي، ديني، سياسي، هر اړخيز، هميشنی، هدف لرونکی او مسئولانه تغيير دئ. يا په بل عبارت تربيه؛ په معنوي، اخلاقي، ټولنيز، عاطفي او عقلاني اړخ کې د وګړو لارښوونه ده. د تربيې له ذکر سوو معناوو او تعريفونو څخه داسي معلوميږي، چې ښوونه او روزنه (تعليم او تربيه) يو داسي مفهوم دئ چې د دوو لفظونو په قالب کې اداء کيږي او د تربيې (پالني) کلمه داسي جامع کلمه ده چې د ښووني او روزني د علماوو د تاييد وړ ګرځيدلي ده (شايق، ۱۴۰۰).

د ښووني او روزني نظام: هغه نظام دئ، چې د ټولني د رسمي بنسټونو، مؤسسو او سازمانونو نمونه او بېلګه وي او د فرهنګ د انتقال، غوړيدنه او د وګړي د پالني او د پوهي او متخصصي- انساني پياوړتيا پالنه په غاړه لري. د ښووني او روزني د نظام ارزښت په دې کې دئ، چې نن ورځ په هيوادونو کې د ټولنيزو تغيراتو د اړتياوو پر بنسټ يو له ټولنيزو، لويو او پېچلو سازمانو څخه ګڼل کيږي او د ټولنيزي، فرهنګي او اقتصادي ودي او پراختيا سره نه بېليدونکي اړيکې لري او په تدريجي توګه يې له يوه ساده ابتدايي حالت څخه يوه پېچلي حالت ته تغير مونډلی دئ. د دې نظام حاصل او ثمره له يوه لوري څخه په سالمو، وده او نمو کوونکو انسانانو باندي د استعداد لرونکو انسانانو تبديلول دي او له بل لوري په بېلابيلو فرهنګي، ټولنيزو او اقتصادي برخو کې د انساني اړتياوو تأمينول دي. همدې ارزښت ته په کتو سره په اوسني زمانه کې ټول هيوادونه ښووني او روزني ته مخه کول خپله اساسي دنده ګڼي او ان جبري يې بولي او په اساسي قوانينو کې يې لوړ مقام ورکړی دئ (شايق، ۱۴۰۰).

خصوصي مکاتب: د تعليمي خدماتو د وړاندي کولو بنسټونه دي، چې د خصوصي سکتور له لوري خپلي چاري پر مخ وړي. د تعليم په ترويج کې مهم رول اداکوي، چې په زياتو هيوادونو کې د دولتي مکاتبو تر څنګ فعاليت کوي. په افغانستان کې هم خصوصي مکاتب فعاليت کوي، چې شمېر يې (۳۳۰۰) بابو ته رسيږي، چې په دې برخه کې لومړنی خصوصي مکتب د « رياض » په نامه دئ، چې په هرات ولايت کې يې په (۱۳۸٦ هـ ش) کال کې خپل فعاليت پيل

کړی دئ. د خصوصي مکاتبو د چارو د تنظیم په موخه په افغانستان کي په (١٣٩٥ هـ ش) کال کي د معارف وزارت په چوکاټ کي یو ریاست د « خصوصي مکاتبو ریاست » په نامه فعالیت پیل کړ. د دې ترڅنګ د خصوصي مکاتبو د چارو د ښه تنظیم په موخه یوه مقرره او ګڼ شمېر طرزالعملونه هم وضع سوي دي لکه د خصوصي ښوونیزو مؤسسو مقرره، د خصوصي ښوونیزو کورسونو لایحه، د خصوصي ښوونیزو مؤسسو د ثبت او جواز د صادرولو طرزالعمل، د خصوصي ښوونیزو مؤسسو د تدریسي- شخړو د هوارولو د کمیسون کړنلاره، د خصوصي ښوونیزو مؤسسو د جواز د تثبیت، حق الشمول او حق الاجرت د ټاکلو کړنلاره.

د څېړني ستونزه (Research Problem)

څرنګه چي خصوصي مکاتب د تعلیم د ترویج په برخه کي تولني ته غوره تعلیمي خدمات وړاندي کوي. خو په دې برخه کي ځیني ستونزي موجودي دي او ددې ادعا د صحت معلومول هم اړین دي چي ویل کیږي، خصوصي مکاتب یواځي د ګټي د لاسته راوړلو لپاره ایجادیږي او کیفیت ته په کي پاملرنه نه کیږي، د ځینو مکاتبو له لوري د بشپړ معیاري تعلیمي چاپېریال نه برابروالی، د استادانو له لوري د شاګردانو حاضري او نور زده کړه اییز کارونه په سمه توګه نه تعقیبول او داسي نور. د پورتنیو ادعاوو موجودیت د شاګردانو د سمي زده کړي په مخ کي لوی خنډ جوړیدلای سي او د زده‌کوونکو پر رضایت باندي ژور اغېز لري. ذکر سوي ستونزي د دې ایجاب کوي، چي د څېړنو په تر سره کولو سره دکندهار ښار د خصوصي مکاتبو د خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضایت کچه معلومه سي او د یوې باکیفیته او ګټوري څېړني په شکل تولني ته د پورتنیو ادعاګانو د درستوالي یا ناسموالیي په اړه معلومات وړاندي سي.

د څېړني اهمیت (Significance of the study)

تعلیم چي د تولني د پرمختګ له بنسټیزو عواملو څخه ګڼل کیږي؛ په همدې موخه د افغانستان په اکثره ښارونو کي د دولتي مکاتبو تر څنګ ګڼ شمېر خصوصي مکاتب هم د تعلیم د ترویج په برخه کي خپل رول لري. په کندهار ښار کي هم د نورو ښارونو په شان ګڼ شمېر خصوصي مکاتب تولني ته د خدمت په موخه فعالیت کوي. خو دا چي خصوصي مکاتب د خلکو اولادونو ته په کوم کیفیت زده کړي ورکوي او زده‌کوونکي ورڅخه په کومه کچه راضي دي؟ همدارنګه کومي ستونزي سته چي د زده‌کوونکو پر رضایت یې اغېز اچولی؟ دغه ستونزي په کومو لارو له منځه وړل کېدای سي؟ دا او دې ته ورته د نورو مهمو موضوعاتو په هکله اړتیا ده چي په دې برخه کي څېړني وسي او تولني ته دقیق معلومات وړاندي سي. مونږ هم د موضوع دې اهمیت ته په کتو سره ذکر سوي څېړني ته ملا وتړله، تر څو په کندهار ښار کي د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضایت کچه معلومه او هغه خنډونه چي د زده‌کوونکو پر رضایت یي اغیز اچولی په ښه او د له منځه وړلو لپاره یې لازمي حل لاري پیدا کړو. د دغه څېړني په ترسره کولو سره به له یوې خوا د خصوصي مکاتبو د کیفیت اړوند دقیق معلومات تر لاسه سوي وي او له بلي خوا څخه به خصوصي مکاتبو ته د هغوی د کیفیت د ښه والي لپاره مؤثر فکتورونه ور په ګوته سوي وي، تر څو هغو ته په پام سره د خپلو خدماتو کیفیت نور هم لوړ او په دې سره د خلکو توجه لا زیاته راجلب کړای سي.

څېړني موخي (Research Objectives)

١- په کندهار ښار کي د خصوصي مکاتبو د تعلیمي خدماتو څخه د شاګردانو د رضایت کچي معلومول.

٢- د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له لوري د تعلیمي خدماتو د وړاندي کولو په برخه کي د شته نیمګړتیاوو پیژندل.

د څېړني پوښتنه (Research Question)

د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه زده‌کووني تر کومي کچي راضي دي؟

د څېړني فرضیه (Research Hypothesis)

داسي بريښي، چي د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه زده‌کوونکي تر زياتي کچي پوري راضي دي.

د څېړني اړوند پخوانیو آثارو ته کتنه (Literature Review)

د ذکر سوي موضوع په هکله تر اوسه داسي کومه ځانګړې څېړنه نه ده تر سره سوې، تر څو د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو د خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضايت کچه معلومه کړي. مګر بيا هم د خصوصي مکاتبو او تعليم په اړه ځيني معلومات د لاندي منابعو څخه تر لاسه سوي دي.

ايراني ليکوالانو (فخرالسادات هاشميان، هادي زنديان او جواد آقا محمدي) د (فصلنامه سياست هاى راهبردي وکلان) په نوم يوه مجله کي په (۱۳/ ۱۱/ ۱۳۹۴ هـ ش) نېټه د (تحليل مشاركت بخش خصوصي در نظام اموزش و پرورش) تر عنوان لاندي يوه مقاله خپره کړې ده، چي په هغه کي د تعليمي نظام د خصوصي کولو په عواملو او خنډونو بحث سوى دئ. خو په پاى کي دې نتيجې ته رسيدلي چي د دوى د څېړني له مخي د تعليم په برخه کي د عامه او خصوصي سکتور مشارکت د ايران په شمول ګڼو هيوادونو کي ګټور تمام سوى دئ. مګر دا يې نه ده واضح کړې چي په يوه هيواد يا ښار کي د خصوصي مکاتبو څخه خلک څه ډول راضي کيدلاى سي.

د پوهني وزارت په ويب پاڼه کي رونا مسعودي د (نظرى بر فعاليت هاى مؤسسات تعليمي خصوصي در روشنى قانون معارف) تر عنوان لاندي ليکنه خپره کړې ده، چي په هغه کي د خصوصي مکاتبو په ايجاد او د هغوى پر فعاليتونو د نظارت په هکله بحث سوى دئ او ټينګار سوى، چي په خصوصي مکاتبو باندي جدي نظارت کولاى سي، چي د تعليمي خدماتو کيفيت لوړ کړي. مګر د خصوصي مکاتبو د خدماتو څخه د خلکو د رضايت په اړه يې کوم بحث نه دئ کړى.

همدارنګه په دې هکله د ځينو رسنيو د راپورونو څخه هم يو څه معلومات تر لاسه سوي، چي په لاندي ډول ورته اشاره کيږي. DW په خپله ويبپاڼه کي د ۲۰۱۴م کال د مى په دويمه نېټه د (آيا مکاتب خصوصي تعليم و تربيه را طبقاتي مى کنند) تر عنوان لاندي يو مطلب خپور کړى دئ، چي په هغه کي د دولتي مکاتبو په نسبت د خصوصي مکاتبو د کيفيت د ښه والي په هکله بحث سوى دئ. خو تر څنګ يې دا يادونه هم سوې ده چي دغه ډول باکيفيته زده کړې د مالدارو خلکو په لاس کي دي او دا يې د تعليم د طبقاتي کولو لامل ګڼلى دئ.

BBC فارسي په ۲۰۱۱ م کال کي د سپتمبر په ۸-مه نېټه د (آموزش خصوصى در افغانستان؛ اميدها و چالش ها) تر عنوان لاندي د عبدالله شفايي په لاس يو راپور خپور کړى، چي په هغه کي د خصوصي مکاتبو پر وړاندي د ستونزو او ننګونو اړوند بحث سوى دئ، چي په دغه راپور کي د دولتي ادارو له لوري همکاري نه کول او د والدينو له لوري د لازمي پاملرني نشتون مهمي ننګوني ګڼل سوي دي.

په پورته ذکر سوو ليکنو او سرچينو کي د خصوصي مکاتبو د فعاليت، نظارت، مؤثريت او د هغوی پر وړاندي د ننګونو په هکله بحث سوی دئ، اما په واضح توګه د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو د خدماتو څخه د خلکو د رضايت د کچي په هکله څه نه دي بيان سوي.

مواد او ميتودونه (Materials & Methods)

دا يوه کمي څېړنه ده، چي په کندهار ښار کي تقريباً د (۱۴۰۰هــ ش) کال د پنځو(عقرب- حوت) مياشتو په جريان کي په ميداني شکل د خصوصي مکاتبو زده کوونکو ته د پوښتنليکونو د ويشلو له لاري ترسره سوې ده. پوښتنليکونه د شاګردانو له لوري ځواب سوي چي په دې سره د خصوصي مکاتبو د خدماتو په هکله کافي ډېټا راټوله سوې ده. په دغه څېړنه کي نفوس د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو زده کوونکي ټاکل سوي دي. د تصادفي نمونه ګيری پر اساس (۱۵) مکاتب انتخاب سوي، چي د ټولو مکاتبو (۲۱٪) برخه تشکيلوي. هر مکتب ته د لسو په تعداد پوښتنليکونه وېشل سوي دي، چي ټول (۱۵۰) پوښتنليکونه د مختلفو ټولګيو د نارينه او ښځينه زده کوونکو له خوا ځواب سوي دي. د پوښتنليکونو د ځوابېدو په اړه د ښوونځيو د مسؤلينو څخه اجازه اخيستل سوې او هم زده کوونکو ته د پوښتنليک د ځوابېدو په اړه لارښووني سوي دي. ډاټا د هغه پوښتنليک له لاري راټوله سوې، کوم چي په ترتيب سره د پوهنځي او پوهنتون د څېړني کميټو د ارزوني څخه وروسته د تائيد وړ ګرځېدلی دئ. راټوله سوې ډاټا د (MS.Excel) په واسطه تحليل سوې ده.

نتايج (Results)

د پوښتنليک لمړی برخه د ځواب ويونکو اړوند معلوماتو ته ځانګړې سوې ده، چي د هغه له مخي د پوښتنليک د ځوابوونکو د ځانګړتياوو په اړه په لاندي جدول کي معلومات ليکل سوي دي.

لومړی جدول: د ځواب ويونکو ټولنيز معلومات

Table 1: Social Demographic characteristics of the respondents

د متحول نوم (Variable)	تعداد (Frequency)	فيصدي (Percentage %)
جنسيت		
نارينه	۱۰۷	۸۴
ښځينه	۲۱	۱٦
مدني حالت		
مجرد	۹۰	۷۹
متاهل	۲۴	۲۱
عمر / سن		
۱۸>	۴۲	۴۸
۱۹ – ۲۵	۵۲	۳۹
۲٦ <	۱۴	۱۳

لومړی پوښتنه په مکتب کې د تعلیمي چاپېریال د وضعیت په اړه سوې ده چې په پنځلس (۱۵) مکاتبو کې د (۱۵۰) تنو شاګردانو له جملې څخه (۹۳) تنو ډېرښه، (۴۰) تنو ښه، (۱۵) تنو متوسط او (۲) تنو ضعیف ښودلی دئ، دا د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له تعلیمي چاپېریال څخه د شاګردانو د رضایت د ډېرې لوړې کچې ښکارندویي کوي.

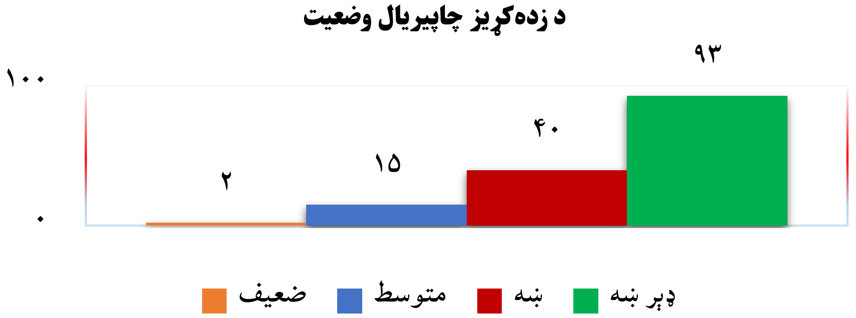

(۱ـــ چارټ)

دویمه پوښتنه څو جوابه ووه چې په مکتب کې د اسانتیاوو او تجهیزاتو اړوند سوې ده. دغه پوښتنې ته (۱۵۰) تنو شاګردانو له جملې څخه (۱۲۹) تنو جواب ویلی دئ، چې په لاندې اخدماتو کې (۱۷) ځلې کتابتون، (۴۲) ځلې لابراتوار، (٦٨) ځلې کمپیوټر لېب، (۱۲) ځلې برېښنا، (۴۴) ځلې لوبغالی، (۹) ځلې تشنابونه او لومړني روغتیایي اسانتیاوې (۲۷) ځلې انتخاب سوی دی. چې دا په خپله د دې ښکارندویي کوي، چې د اکثره مکاتبو له لوري د شاګردانو لپاره، ذکر سوي اسانتیاوې او خدمات اماده سوي دي او د کمو مکاتبو له لوري ځینې یې نه دي برابر سوي. په لاندې (۲-چارټ) کې د زده کوونکو ټاکنې ښودل کېږي.

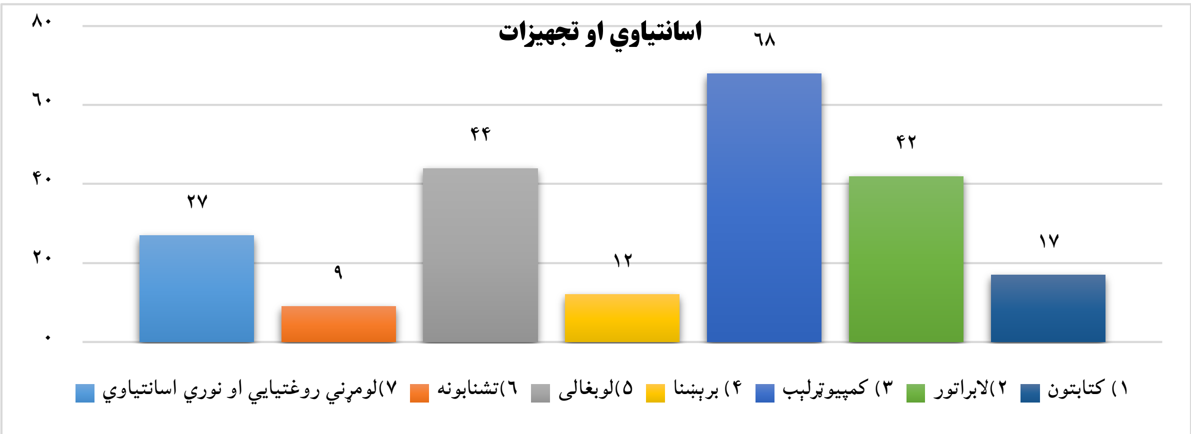

(۲ـــ چارټ)

دریيمه پوښتنه هم څو جوابه وه چې د معلمانو له خوا د زده‌کوونکو درسي مشکلاتو ته د رسيدګي او حلېدو په اړه سوې ده چې (۱۴٦) تنو زده‌کوونکو له خوا جواب سوې ده. په جوابونو کي (۷۱) تنو ډېر زيات، (۴٦) تنو زيات، (۲۵) تنو متوسط او (۴) تنو ضعيف برخي انتخاب کړي دي؛ چې دا دې ښکارندويي کوي، چې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو معلمان د خپلو شاګردانو سره د هغوی د درسي مشکلاتو په حلولو کي په لوړه کچه همکاري کوي.

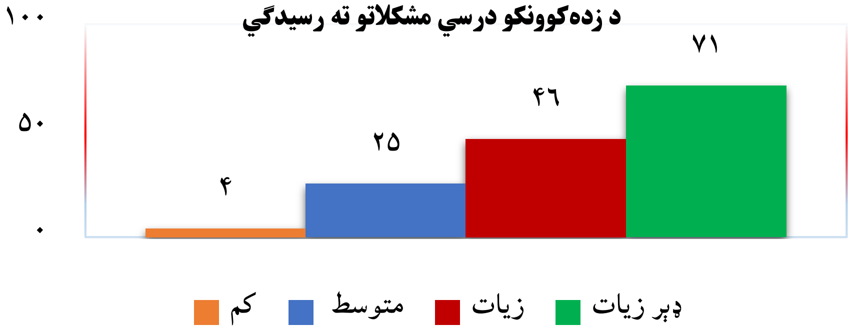

(۳ــ چارټ)

څلورمه پوښتنه د معلمانو له خوا په ټولګي کي د درسي اهداف د بيانولو په اړه سوې وه چې (۷۷) تنو ډېر ښه، (۵۰) تنو ښه، (۲۱) تنو متوسط او یوازي (۲) تنو کمزوری بللی وو؛ چې دا د دې ښکارندويي کوي، چې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو معلمان خپلو شاګردانو ته له تدريس څخه مخکي د درس اهداف بيانوي چې دا کړنه د زده کوونکو پر فعاليت او زده کړو خورا مثبت اثر کوي.

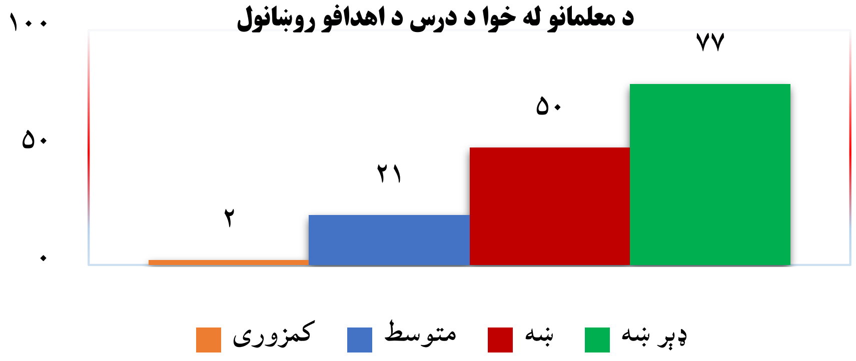

(۴ــ چارټ)

پنځمه پوښتنه د معلمانو د تدريس د ميتودونو څخه د زده‌کوونکو د راضيت په اړه سوې ده، چي (۹۱) تنو ډېر زيات، (۳۵) تنو زيات، (۱۷) تنو متوسط او (۵) تنو کم رضايت ښودلی دئ. له دې څخه ځرګندېږي چي د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو د معلمانو د تدريس له ميتودونو څخه اکثريت شاګردان راضي دي.

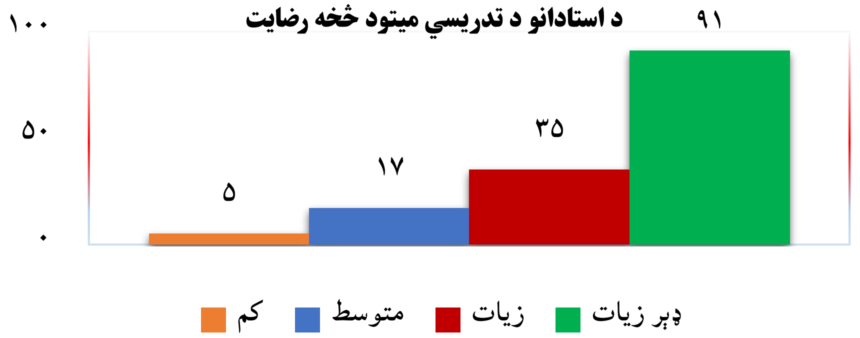

(۵ـ چارټ)

شپږمه پوښتنه په دې اړه پوښتل سوې ده چي د زده‌کوونکو والدين په مکتب کي جوړو سوو غونډو ته څومره بلل سوي دي؟ د ټولو زده‌کوونکو څخه (۴۴) تنو ويلي چي ډېر زيات، (۵۳) تنو ويلي چي زيات، (۳) تنو ويلي چي کله نا کله او (۲۰) تنو زده‌کوونکو ويلي چي د هغوی والدين ډېر کم جوړو سوو غونډو ته دعوت سوي دي.

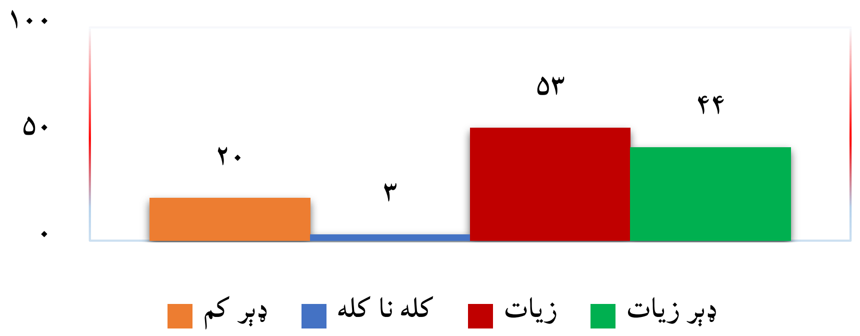

(٦ـ چارټ)

اوومـه پوښـتنه پـه دې اړه پوښـتل سـوې ده چـې د زده‌کوونکـو والـدین د هغـوی د اولادونـو د مشـکلاتو د حـل پـه موخـه مکتـب تـه څـومره مراجعـه کـړې ده؟ د ټولـو زده‌کوونکـو لـه جملـې څخـه (٥٦) تنـو ویـلي چـې ډېـر زیـات، (۴۱) تنـو ویلي چي زیـات، (۳۴) تنـو ویـلي چـي کلـه نـا کلـه او (۱۸) تنـو ویـلي چـي د هغـوی والـدین یـې مکتـب تـه ډېـر کـم مراجعـه کوي.

مکتب ته د زده‌کوونکو د والدینو مراجعه

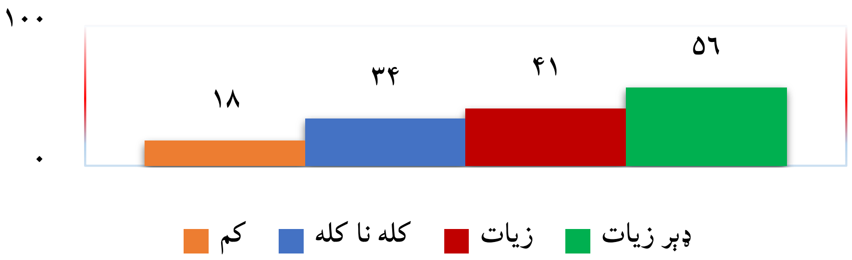

(۷ــ چارټ)

اتمـه پوښـتنه د زده‌کوونکـو سره د ښـوونځی د معلمانـو او نـورو کارمنـدانو د برخـورد پـه اړه سـوې ده، (۷۲) تنـو زده‌کوونکـو ویـلي چـې د هغـو سره یـې رویـه ډېـره ښـه ده، (٥۱) تنـو ویـلي چـي ښـه ده، (۲۲) تنـو ویـلي متوسـطه او یـوازې (۴) زده‌کـوونکي ویـلي چـې د هغـوی سره یـې رویـه کمـزورې ده. چـې دا پـه خپلـه د دې ښـکاروندویې کـوي، چـې د کنـدهار ښار د خصوصي مکاتبو د معلمانو او کارمندانو له برخورد څخه اکثریت شاګردان راضي دي.

د زده‌کوونکو سره د معلمانو او اداري کامندانو رویه

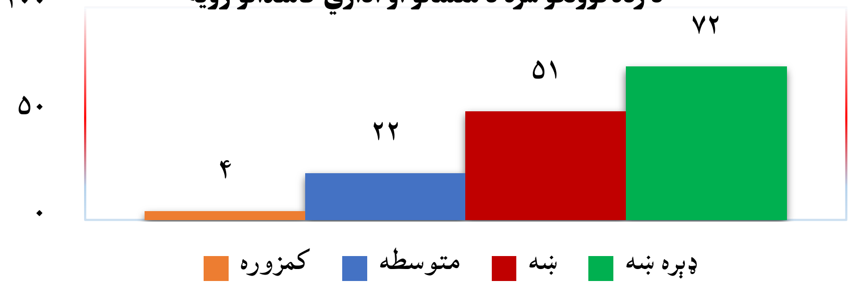

(۸ ــ چارټ)

نهمه پوښتنه د مکتب د استادانو د حاضري اړوند سوې وه چي هغوی د حاضرۍ څومره پابند دي، چي د لاندي نهم چارټ څخه جوتیږي چي (۹۷) تنو ډېر زیات، (۲۹) تنو زیات، (۱۹) تنو متوسط او (۵) تنو کم ټاکلي چي دا په خپله د دې ښکارندويي کوي چي د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو اکثریت استادان خپلي حاضرۍ ته پابند دي. د استادانو منظمه حاضري په خپله پر تعلیمي کیفیت مثبت اغېز کوي.

حاضرۍ ته د استادانو پابندي

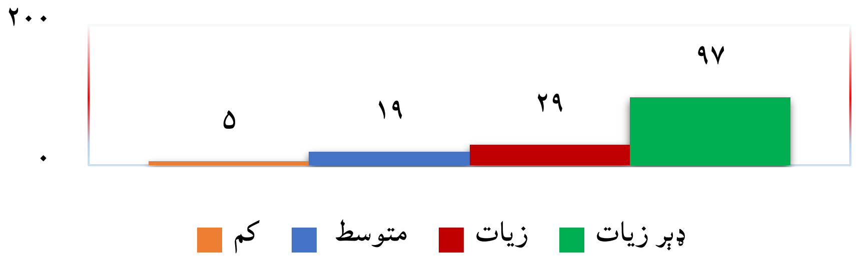

(۹ ــ چارټ)

لسمه پوښتنه په دې موخه سوې تر څو معلومه کړي چي د استادانو له خوا د زده‌کوونکو صنفي فعالیتونه او کورنۍ دندي په څومره کچه ارزیابي کیږي. لکه څرنګه چي په چارټ کي معلومیږي (۸۲) تنو زده‌کوونکو ډېر زیات، (۴۴) تنو زیات، (۱۹) تنو متوسط او (۵) تنو کم انتخاب کړی دئ. دا د دې ښکارندويي کوي، چي د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو اکثریت استادان د خپلو شاګردانو صنفي فعالیتونه او کورنۍ دندي دوامداره ارزیابي کوي.

د استادانو له خوا د زده‌کوونکو کورني کارونه کتنه

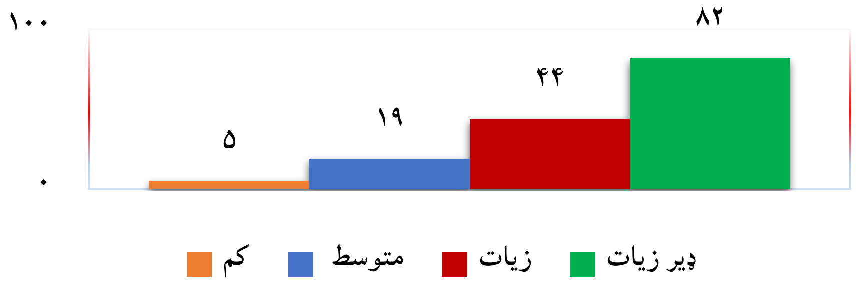

(۱۰ ــ چارټ)

یوولسمه پوښتنه په دې اړه سوې ده چې په مجموع کې د خصوصي مکتب له خدماتو څخه د زده‌کوونکو رضایت معلوم کړي. د زده کوونکو له جملې (٦٧) تنو زده کوونکو سل فیصده رضایت ښولی دئ، (٦٠) تنو پنځه اویا فیصده، (١٦) تنو پنځوس فیصده او (٧) تنو چې دېره کمه شمېره ده پنځه ویشت فیصده رضایت ښولی دئ.

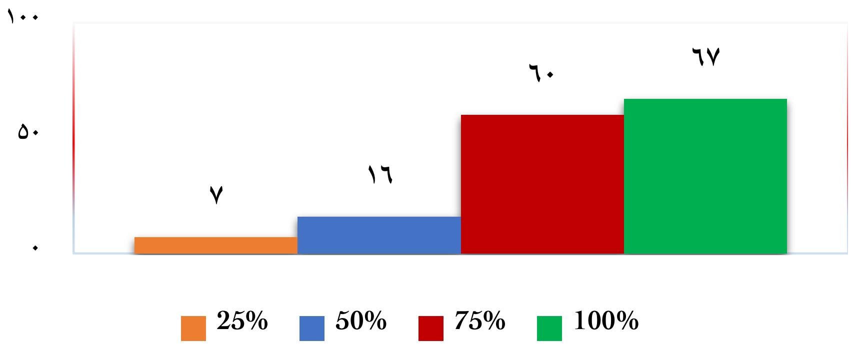

(١١ ــ چارټ)

د پوښتنلیک په آخیر کې یوه خلاصه پوښتنه راوړل سوې وه ترڅو زده کوونکي په آزاد ډول د خصوصي مکاتبو د خدماتو د کیفیت د ښه والي په اړه خپل وړاندیزونه ولیکي؛ چې اکثریت زده‌کوونکو په لاندې ډول خپل وړاندیزونه لیکلي دي: د لوبو میدانونه دي برابر سي. کورسونه او نور علمي پروګرامونه دي دایر سي. د پوهني د وزارت له لوري دي د خصوصي مکاتبو ښه څارنه وسي. د مکاتبو اداري دي د زده‌کوونکو مشکلاتو ته پر وخت رسیده ګي وکړي. فیسونه دي راکم کړل سي. یتیمانو او ډېرو بې وزله کسانو ته دي فیسونه معاف سي. د امتحانو څخه وروسته دي د آرام په خاطر رخصتي راکړل سي. هر کال دي د استادانو ارزیابي وسي. د زده کوونکو درسونه دي وکتل سي، چې څومره ښه والی په کې راغلی دئ. د زده‌کوونکو ترمنځ دي بېلابېلي سیالۍ په لاره واچول سي. د ټرانسپورت اسانتیاوي دي راته برابري سي. هغه مکتبونه چې ابتدائیه او متوسطه دي د هغو یو شمېر زده‌کوونکو غوښتنه کړې ده چې ښوونځي یې تر دولسم ټولګي سي.

مباحثه/ مناقشه (Discussion)

په مکاتبو کې د باکیفته زده کړو لپاره د داسي مناسب تعلیمي چاپیریال شتون یو اړین امر ګڼل کیږي، چې په هغه کې د شاګردانو مهارتونه او ظرفیتونه لوړ او یو له بل سره د هغوی متقابل برخورد او روش ښه والی پیدا کړي. له همدي کبله د خصوصي مکاتبو تعلیمي چاپیریال د زده‌کوونکو په رضایت باندي هم ژور اغیز ښندلی سي، ځکه که یو مکتب هر څومره ښه تعلیمي چاپیریال ولري، په هماغه اندازه به زده‌کوونکي هم ور څخه راضي وي. د دې څېړني د نتایجو څخه معلومیږي چې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له تعلیمي چاپیریال څخه شاګردان په ډېره لوړه کچه راضي دي.

د مکتب تجهیزات چې د شاګردانو د پرمختګ لپاره غوره زمینه برابرولی سي د تعلیم او تربیې له ضروري او مخکښو شرطونو څخه ګڼل کیږي، چې باید مکاتب هغه آماده کړي. د منظم درسي چاپیریال شتون چې په هغه کي مېز، چوکۍ، کتابتون، لابراتوار، کمپیوټرلېب، د ښباک پاکي اوبه، د بحث اطاق، لوبغالي، مجهز کلینکونه، مجهز او پاک تشنابونه د یو مکتب له ضروري تجهیزاتو او اړتیاوو څخه ګڼل کیږي. په پورته دوهم چارټ کي معلومه سول چې د دغو تجهیزاتو د اکثره برخو څخه زده‌کوونکو رضایت ښودلی دئ. اما په مکاتبو کي د بریښنا، کتابتون او مجهز تشنابو کمښت هغه آسانتیاوي وې چي اکثریت زده‌کوونکو کمزوي بللي ول.

د معلمانو له لوري د شاګردانو درسي مشکلاتو ته پر وخت رسیده ګي کول؛ پرته له شکه د شاګردانو د زده‌کړي د ښه والي په برخه کي لوی بدلون راوستلی سي او شاګردانو ته د درس د سمي زده کړي لپاره د انګېزې ورکولو زمینه برابرولی سي. لکه څرنګه چي په تېر درېیم چارټ کي معلومیږي چي زیات شمېر زده‌کوونکي په دې اړه رضایت لري او ویلي یې دي چي استادان د دوی درسي مشکلاتو ته پر وخت رسیدګي کوي.

د معلمانو د تدریس میتود هم په مکاتبو کي د شاګردانو د سمي زده کړي او رشد لپاره له مهمو او کلیدي موضوعاتو څخه ګڼل کیږي. نو ځکه باید د مکاتبو معلمان د شاګردانو د سمي زده کړي په موخه مختلف تدریسي-میتودونه په لاره واچوي. په دې برخه کي هم زیات زده‌کوونکي د استادانو له تدریسي میتودونو څخه خوښ ول.

د څېړني له موندنو څخه معلومه سول چي د زده‌کوونکو سره استادان ښه چلند کوي او هم دا معلومه سول چي د خصوصي مکاتبو مسؤلین وخت پر وخت د زده‌کوونکو د والدینو سره د هغوی د زده‌کړو د ښه والي په موخه غونډې کوي چي دا کړنه د زده‌کوونکو پر درسونو اغېزمن مثبت تاثیر کوي. سربېره پردې، د استادانو منظمه حاضري او په منظمه توګه د استادانو له خوا د زده کوونکو د کورني کارونو ارزیابي کول هغه څه وه چي زیاتو زده کوونکو یې په اړه رضایت درلود.

که پورته ذکر سوو ټکو ته په غور سره پام وکړو، نو معلومیږي چي ددغه څېړني په نتیجه کي معلومیږي چي په مجموع کي د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه زیات شمېر زده‌کوونکي راضي دي. البته د ځینو زده‌کوونکو رضایت په متوسطه کچه او ډېر کم شمېر زده‌کوونکو په ټیټه کچه رضایت ښودلی وو.

د څېړني پر مهال یو شمېر تهدیدونه او محدویتونه هم ول چي یو شمېر یې په دې ډول دي: د ځینو مکاتبو له لوري د لازمي همکارۍ نه شتون چي مونږ مجبور سو، تر څو د هغه پر ځای بل مکتب د نموني په ډول وټاکو. د کډونوالو کمه علاقه ښودل، چي حتی ځیني یو ښتنلیکونه تر وېشلو وروسته میاشتي وخت ونیوه، چي موږ ته بیرته راوسپارل سول.

پایله (Conclusion)

ذکر سوې څېړنه د دې لپاره په لاره اچول سوې ده، تر څو د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضایت کچه معلومه سي. د څېړنې د راټولو سوو معلوماتو له تحلیل څخه وروسته دې پایلې ته رسیږو، چې په مجموع کې د کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه زده‌کوونکي په زیاته کچه راضي دي. په دغو خدماتو کې د غوره تعلیمي چاپیریال، مکتب د تجهیزاتو (کتابتون، بریښنا، کمپیوټر لیب....)، د معلمانو له لوري د شاګردانو د درسي مشکلاتو د رسیده ګۍ څرنګوالی، په ټولګي کې د معلمانو تدریسي- میتود، د والدینو په اداري شورا ګانو کې د والدینو ګډون، د مکتب د معلمانو او کارمندانو د برخورد طرز، د استادانو حاضري، د صنفي فعالیتونو د ارزیابۍ له ټولو برخو څخه د زده‌کوونکو زیات شمېر یې رضایت ښودلی دئ. د دې تر څنګ د ځینو خلکو رضایت به متوسطه کچه کې وو، چې د هغو لامل د خصوصي مکاتبو له لوري د ځینو تجهیزاتو نه برابرول لکه لوبغالی، کمپیوټرلېب او داسي نور ګڼل کیږي. د زده‌کوونکو د رضایت د کچې دغه لوړالی د دې ښکارندويي کوي، چې د کندهار ښار اکثره خصوصي مکاتب غوره او باکیفیته تعلیمي خدمات ټولني ته وړاندي کوي. البته د دې څېړني د معلوماتو پر اساس ځیني داسي خصوصي مکاتب هم سته، چې د تعلیمي خدماتو د کیفیت کچه یې متوسطه یا ټیټه ده، چې په هغو کې هم یوازي د تجهیزاتو او سانتیاو کمښت اصلي لامل ګڼل کیږي. خو په عموم کې کندهار ښار د خصوصي مکاتبو له خدماتو څخه د زده‌کوونکو د رضایت کچه لوړه ده او دا د ټولني لپاره په خاص ډول د تعلیمي خصوصي سکتور له پاره یو ښه حالت ګڼل کیږي.

وړاندیزونه: په دغه څېړنه کې ډاټا د پوښتنلیکونو له لاري راټوله سوې ده؛ که په راتلونکي کې په دې اړه کومه څېړنه کیږي، که چیري د پوښتنلیکونو ترڅنګ د مشاهدې میتود هم وکارول سي ډېر به مؤثر وي. دا څېړنه یوازي د خصوصي مکاتبو په شاګردانو تر سره سوې ده، که په راتلونکو څېړنو کې دي دولتي مکاتب هم په څېړنه کې شامل کړل سي. د خصوصي مکاتبو لپاره یو شمېر وړاندیزونه لرو، چې په لاندي ډول دي: خصوصي مکاتب دي وړ او مسلکي استادان انتخاب کړي، ترڅو په ریښتیني ډول باکیفیته خدمات وړاندي کړای سي. د خپلو استادانو په امتیازاتو کي زیاتوالی راولي، تر څو د هغوی ژوند بهبود پیدا کړي او د ستونزو د کموالي په نتیجه کې یې خپلي دندي ته توجه لا زیاته سي، چې دا خپله د تعلیم په کیفیت غوره اغیزه کولی سي. د استادانو د ظرفیت لوړوني په موخه لازم پروګرامونه دایرول، تر څو د هغوی ظرفیت لوړ او باالاخره د تعلیمي کیفیت په لوړوالي کې مهم رول ادا کړای سي. په صنفونو کې د شاګردانو تعداد معیاري کول، تر څو د شاګردانو ښوونه او روزنه په سمه توګه تر سره کړای سي. د پوهني ریاست ته دا وړاندیز کیږي، چې د کندهار ښار په خصوصي مکاتبو باندي هر اړخیز نظارت زیات کړي، تر څو په دې برخه کې د سوء استفادې مخه نیول سوې وي. په پای کې د کندهار ښار عامو خلکو ته وړاندیز کیږي؛ چې د خصوصي مکاتبو سره پوره همکاري ته چمتو واوسي، له هغو مکاتبو سره، چې د دوی اولادونه په کې زده کړي کوي همیشه په تماس کي وي، تر څو ستونزو ته په وخت رسیده ګي سوې وي.

ماخذونه (References)

1) قرآن کريم.

2) هاشميان، فخرالسادات، هادي زنديان، جواد اقا محمدي(۱۳۹۴ هـ ش). تحليل مشارکت بخش خصوصي در نظام اموزش و پرورش، فصلنامه سياست هاى راهبردى و کلان، جلد دوازدهم.

3) شايق، ګل آقا ، پوهني وزارت سايټ. د ښوونې او روزنې د نظام په هکله کلي مفهوم او هدفونه يې، (٦/ ۵ / ۱۴۰۰ هـ ش).

4) د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت اساسي قانون(۱۳۸۲ل). ۸۱۸ رسمي جريده.

5) د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د پوهنې قانون (۱۳۸۷ ل). ۹۵۵ رسمي جريده.

6) د افغانستان د دولت اساسي نظامنامه (۱۳۰۵ هـ ش). ماده ۱۴.

7) د افغانستان د دولت اساسي اصول (۱۳۳۰ هـ ش). ماده ۲۰.

8) د افغانستان اساسي قانون(۱۳۴۳ هـ ش). ماده ۳۴، ۱۲ رسمي جريده.

9) https://www.bbc.com/persian/afghanistan/2011/09/110908_as_art_2sep.amp)

10) https://amp.dw.com/faaf/%D8%A2%DB%8C%D8%A7%D9%85%DA%A9%D8%A7%D8%AA%D8%A8D8%D9%84%DB%8C%D9%85-%D8%AA%D8%B9%AE%D8%B5%D9%88%D8%B5%DB%8C-D9%88D8%AA%D8%B1%D8%A8%DB%8C%D9%87--D8%B1%D8%A7D8%B7%D8%A8%D9%82%D8%A7%D8%AA%DB%8C%D9%85%DB%8C%DA%A9%D9%86%D9%86%D8%AF/a-17609113%)

Students' Satisfaction of Services Provided by Private Schools in Kandahar City

Khudaay Noor Sharifzai
Lecturer of Law and Political Science Faculty
sharifzai788@gmail.com
0782915746

Abstract

Private schools have been operating in Afghanistan since 1386 and they provide educational services to the community. The activity of such schools shows that the private educational sector has played a key role in the promotion of education. The number provate schools reaches to thousands, most of them locate in the urban areas of the country. The owners of those schools claim that they provide the best quality education services to the society. Their services quality was not evident and students' satisfication level was not clear. This study was conductied to find out the level of satisfaction of students from the services of private schools in Kandahar city. This study is based on quantitative research design. 150 students were selected through systematic random sampling method. The data was collected by questionnaires and later analyzed by Ms Excel programe. As a result of the analysis, it was found that students are highly satisfied from the services provided by private schools in Kandahar city. Besides, the satisfaction level of some students is in medium level and very few students have shown their satisfaction at a low level. Finally, the high satisfication of students shows that private schools are in good situation and they have key role in the promotion of community.

Keywords: *education, private schools, students' satisfication*